

3 pav. Tyrimų metu aptikti radiniai: 1 – Prūsijos Frydricho Vilhelmo III 1 šilingas; 2 – 1810 m. stiklinio butelio dugnas; 3 – rudos molio masės dekoratyvinė detalė – liejimo formelė (?). R. Sprindžio nuotr.

Fig. 3. Finds: 1 – a Prussian Frederick William III shilling; 2 – the bottom of an 1810 glass bottle; 3 – a brown earthenware decorative element – casting form (?).

Zooarcheologinių tyrimų metu (atliko dr. G. Piličiauskienė ir V. Micelicaitė) ištirti 282 kaulų ir dantų fragmentai. Identifikuoti kaulai buvo mažiausiai 3 naminių gyvulių rūšių: galvijų, kiaulių ir avių ar ožkų. Iš identifikuotų kaulų daugiausia aptikta galvijų – 130 fragmentų. Antroje vietoje pagal kaulų gausumą – avių ar ožkų skeleto liekanos. Jų buvo 10 vienetų. 3 kaulai ir jų fragmentai buvo kiaulių. 6 kaulų fragmentai – paukščių.

Iš viso 2020–2021 m. archeologiškai ištirtas apie 8524,1 m^2 plotas. Tyrimai papildė istorines žinias – XVII–XVIII a. jau egzistavęs Telšių miestelis nuo XIX a. ėmė intensyviai plėstis V kryptimi urbanizuojant iki tol neužstatytas teritorijas. Drėgnos vietos (upeliai, daubos) ties dabartinėmis Birutės bei Žemaitės gatvėmis užpiltos atvežtiniu gruntu. XX a. Turgaus aikštė bei Respublikos gatvė dar labiau pakeltos supilant niveliacinius žvyro smėlio sluoksnius. Tyrimų metu taip pat užfiksuota paviršiaus dangų evoliucija – XX a. I pusėje medgrindos pakeistos akmenų grindiniu, o vėliau asfalto bei betoninių plytelių danga.

Respublikos Street and Turgaus Square

The 2020–2021 excavation (roughly 8524.1 m^2) in the central part of Telšiai revealed 17th–18th-century, 0.15–1.2 m thick layers at the intersection of Kęstučio and Respublikos Streets in the NW part and in Turgaus Square in the NE part as well as a mid – second half of the 19th-century building foundation and the remains of an 18th–19th-century bog road (Fig. 2). 227 finds: sherds of 17th–20th-century household pottery and structural ceramics, glass bottle shards, metal artefacts, etc. were catalogued (Figs. 1, 3). 282 animal bone and teeth fragments were also found.

Pavel Vutkin, Jurgis Sadauskas

Naujoji gatvė 8

2021 m. Telšiuose, Naujosios gatvės sklype 8 atlikti žvalgomieji tyrimai. Naujosios gatvės sklypo 8 apylinkės tyrinėtos 1992, 1996, 2002 (L. Valatkienė); 2000, 2001 (D. Karalienė); 2007 (G. Piličiauskas); 2010, 2012, 2013 (B. Lisauskaitė); 2013 (A. Šapaitė) bei 2020 m. (J. Sadauskas, S. Sprindys). Arčiausiai 2021 m. tyrimų vietos vykdytų archeologinių tyrimų metu fiksuoti vėlyvi XX a. datuojami sluoksniai su XVII a. radiniais. 1992 m. archeologinius tyrimus Respublikos g. 19B kieme atliko L. Valatkienė (apie 5 m į Š nuo 2021 m. tyrinėto sklypo). Jų metu nustatyta, jog čia buvęs kultūrinis sluoksnis sunaikintas XX a. I pusėje, statant dviaukštį pastatą su rūsiais, atliekant kitus požeminių inžinerinių tinklų tiesimo darbus. Ankstyvesnio kultūrinio sluoksnio nerasta, tačiau vėlyvuose sluoksniuose aptikta XVII–XIX a. radinių (*LIIR,* f. 1, b. 2296). 2000 m. D. Karalienė tyrinėjo pastato Respublikos g. 19A pries-

1 pav. Situacinis planas: 1 – šurfų numeriai; 2 – 2021 m. tyrimų vietos; 3 – sklypo Naujoji g. 8 ribos. J. Sadausko brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – test pit numbers, 2 – 2021 investigation sites, 3 – the boundaries of the plot at Naujoji St. 8.

2 pav. Šurfo 2 PV sienelė 1,2–1,45 m gylyje pasiekus XVIII–XIX a. kultūrinį sluoksnį iš ŠR. J. Sadausko nuotr.

Fig. 2. The SW wall of Test Pit 2 at a depth of 1.2–1.45 m after reaching the 18th–19th-century cultural layer, as seen from the NE.

tato vietą (apie 10 m į Š nuo 2021 m. tyrinėto sklypo). Dviejose perkasose rasta radinių, kurių seniausi datuojami XVII a., tačiau kultūriniai sluoksniai, tyrėjos teigimu, buvo permaišyti (*ATL 2000 metais*, 2001, p. 265).

2021 m. žvalgomųjų tyrimų metu visoje sklypo teritorijoje ištirti 7 1–2x1 m dydžio šurfai (1–7), bendras 12,5 m^2 plotas (1 pav.), aptiktas 1,5–2,3 m storio XVIII–XXI a. kultūrinis sluoksnis (2 pav.). Dalyje vietų kultūrinis sluoksnis suardytas ankstesnių inžinerinių tinklų tiesimo metu.

Sklypo Š dalyje (šurfai 1–3) iki 1,2 m gylio stebėti XIX–XX a. datuojami sluoksniai. Apie 1,2–1,9 m gylyje tirtas archeologiškai vertingas 25–60 cm storio XVIII–XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su to laikotarpio radiniais. 1,5–1,8 m gylyje – juosvas priemolis be radinių – manoma, pirminis paviršius – drėgnoje vietoje natūraliai susiformavęs humusingas sluoksnis. Apie 1,8 m gylyje pasiektas įžemis – molis. Centrinėje sklypo dalyje (šurfai 4, 5) iki 0,7–1 m gylio stebėti XIX–XX a. datuojami sluoksniai. Apie 0,7–1,9 m gylyje tirtas archeologiškai vertingas XVIII–XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su to laikotarpio radiniais. Apie 1,5–1,9 m gylyje pasiektas įžemis – molis. Sklypo P dalyje (šurfai 6, 7) nuo paviršiaus iki šurfų dugno 2,3 m gylyje fiksuoti archeologiškai nevertingi XIX–XX a. sluoksniai, siejami su paviršiaus formavimo darbais.

Iš viso inventorinta 16 radinių – daugiausia buitinės keramikos šukių, taip pat vienas ypatusis radinys – atveriamas ortodoksų bažnyčios medalionas – viršuje pavaizduotas ortodoksų kryžius, viduje dvi ikonos, kairėje pusėje

0 2 cm

3 pav. Šurfe 4 1 m gylyje XVIII–XIX a. sluoksnyje surastas atveriamas ortodoksų bažnyčios medalionas. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 3. The hinged Orthodox medallion discovered in the 18th–19th-century layer at a depth of 1 m in Test Pit 4.

pavaizduota Švenčiausioji Trejybė, dešinėje – vienas šventasis Atanazas arba Mikalojus (3 pav.). Radiniai perduoti ŽMA.

2021 m. archeologinių tyrimų metu nustatyta, jog Naujosios gatvės aplinkoje yra išlikęs 30–90 cm storio archeologiškai vertingas XVIII–XIX a. kultūrinis sluoksnis su XVII–XIX a. datuojamais radiniais.

Naujoji St. 8

The 2021 field evaluation (7 1x1–2 m test pits totalling 12.5 m^2) at Naujoji St. 8, Telšiai (Fig. 1) revealed a 1.5–2.3 m thick, 18th–21st-century cultural layer (Fig. 2) containing contemporary finds (Fig. 3).

TRAKAI

Ramūnas Šmigelskas,
Ignas Sadauskas

Karaimų gatvė 54A

2021 m. lapkričio mėnesį atlikti detalieji tyrimai sklype Karaimų g. 54A Trakuose ir jo artimiausioje aplinkoje, suprojektuotos tiesti uždaru būdu buitinių nuotekų ir vandentiekio trasos įrengimo darbų vietoje. Tirta vieta patenka į Trakų senojo miesto vietos (UK 27125) ir Trakų senamiesčio (UK 17114) teritoriją, ji lokalizuojama Trakų miesto pusiasalio Š dalyje, vadintoje „karaimų galu“ – tai nuo senų laikų karaimų apgyvendinta teritorija priešais salos pilį. Spėjama, kad ši miesto dalis anksčiau buvo sala ar ją nuo pusiasalio dalies skyrė siaura juosta. Netoliese XV–XVI a. minimas Geležinis arba Karaimų tiltas, šalia kurio Trakų vaivada ir rūmų maršalas G. Astikas turėjęs du dvarus. Vienas jų tikrai buvęs medinis, nes 1514 m. minima, jog vaivados dvaro statybai bajorai buvo verčiami vežti rąstus. 1515 m. aprašant prie tilto esančią teritoriją paminėta, kad raktininkas A. Romaškavičius ir karaimas L. Jakovlevičius turėję čia sodybas („dvarus“). 1523 m. minimas „karaimų gale“ stovėjęs mūrinis dvaras. Kai kuriuose istoriniuose šaltiniuose minima šioje teritorijoje stovėjus gynybinį bokštą, saugojusį tiltą. Pati Karaimų gatvė (dar vadinta Šiaurine) minima 1559, 1587, 1603, 1667 ir 1673 m. XVII a. I pusėje totoriams ir karaimams keliantis iš miesto, „karaimų gale“ išretėjo sodybos, liko daug apleistų namų ir tuščių plotų. XVII a. II pusėje „karaimų gale“ dar minimas Radvilų dvaras, anksčiau priklausęs M. Pacui. Daugiau istorinių žinių iki XIX a. apie šios teritorijos užstatymą ar raidą neišliko. XIX a. viduryje jau minimas retas medinis užstatymas ir dirbami laukai. XX a. pradžioje ši teritorija tankiau užstatyta vienaaukščiais pastatais galais palei gatvę. Ūkiniai pastatai buvo statomi sklypų gilumoje. Tarybmečiu aplinkinėje teritorijoje pastatyti prekybiniai paviljonai.

Sklypas ir artimiausia aplinkinė teritorija ne kartą archeologų tyrinėta. Vertingiausios naujos informacijos suteikė 1997, 2001, 2005, 2007 ir 2008 m. tyrimai. 1997 m. G. Vaitkevičius atliko žvalgomuosius tyrimus Karaimų g. 55. Jų metu ištirti 2 šurfai ir 1 tranšėja, iš viso